

Kontynuacja rządów wielkiej koalicji w Irlandii

Przemysław Biskup

Wybory do niższej izby parlamentu (Dáil Éireann), które odbyły się 29 listopada, uruchomiły proces formowania nowego rządu. Najprawdopodobniej zakończy się on w lutym 2025 r. odnowieniem „wielkiej koalicji” ugrupowań centroprawicowych Fianna Fáil (FF) i Fine Gael (FG). Lewicowo-narodowa partia Sinn Féin (SF) ponownie zdobyła przywództwo opozycji (Opposition Front Bench). Kampania wyborcza koncentrowała się na kosztach życia, imigracji, rynku mieszkaniowym, wzroście gospodarczym oraz zielonej transformacji. Głównymi wyzwaniami międzynarodowymi dla nowego rządu będą – wobec neutralności Irlandii – rozwój europejskiej polityki obronnej, polityka handlowa oraz przegląd unijno-brytyjskiej Umowy o handlu i współpracy w 2026 r.

Formowanie rządu. Wyniki wyborów potwierdziły silną pozycję FG i FF, choć z mniejszym mandatem niż w 2020 r. FG uzyskała 21,9% głosów, co przełożyło się na 48 mandatów (spośród 174), podczas gdy FF zdobyła 20,8% (38 mandatów). Współrządzący dotąd Zieloni otrzymali jedynie 3% (1 mandat). SF otrzymała 19% głosów (39 mandatów). Do Dáil weszły też mniejsze ugrupowania: Socjaldemokraci (SD), uzyskując 4,8% głosów (11 mandatów), Laburzyści (Lab) – 4,7% (11), Niezależna Irlandia (II) – 3,6% (4), Solidarność (People Before Profit – Solidarity) – 2,8% (3), Aontú – 3,9% (2), a także 16 posłów niezależnych oraz bezpartyjna spikerka izby Verona Murphy. Oznacza to spadek poparcia dla wszystkich partii rządzących i głównej opozycyjnej, pogłębiony spadkiem frekwencji do 59,71% (-3 pkt proc.). Wzrosły natomiast notowania wszystkich mniejszych ugrupowań lewicowych.

W konsekwencji utrwała się [ukształtowana w 2020 r.](#) równowaga sił między trzema wiodącymi partiami, z których żadna nie jest w stanie samodzielnie stworzyć rządu (przez pierwsze sto lat niepodległości na zmianę czyniły to FF i FG), co ponownie [wymusza utworzenie centroprawicowej wielkiej koalicji](#). Ponieważ partiom FF i FG brakuje dwóch mandatów do większości parlamentarnej, najprawdopodobniej rząd powstanie z poparciem posłów niezależnych lub Socjaldemokratów. Z kolei Zielonych wyeliminowała z rządu utrata 11 z 12 mandatów. Wybory potwierdziły też pozycję SF jako głównego ugrupowania transgranicznego (wiceprzewodnicząca SF jest pierwszą minister Irlandii Płn.).

Wyzwania wewnętrzne. Najważniejszymi wyzwaniami w polityce wewnętrznej są wysokie koszty życia i stosunkowo wysoka inflacja (w latach 2020–2023 wzrost z 0,33% do 6,3%, szczyt w 2022 r. – 7,8%), dotycząca zwłaszcza podstawowych towarów, energii, usług telekomunikacyjnych i mieszkań. Na rynku mieszkaniowym popyt znacznie przewyższa podaż, a ceny w stosunku do zarobków przekroczyły szczyt z czasów dynamicznego wzrostu w latach 80. i 90. Problem ten pogłębia się przez stały wzrost populacji, m.in. wskutek napływu imigrantów (do 5,1 mln z 3,75 mln w 2000 r., przy wzroście gęstości zaludnienia z 53 do 72 os./km²), szczególnie w miastach. Programy rządowe, jak „Pomoc w zakupie”, były krytykowane za faktyczne zawyżanie rynkowych cen mieszkań z powodu zwiększania popytu bez zwiększenia ich podaży. Realizowany od 2022 r. plan „Mieszkalnictwo dla wszystkich” ma dostarczać średnio po 33 tys. mieszkań rocznie do 2030 r., jednak wymaga usprawnienia systemu planowania przestrzennego. Poprzedni długotrwały wzrost cen nieruchomości doprowadził do bańki spekulacyjnej i do recesji w latach 2008–2011. Niedobór przystępnych cenowo mieszkań opóźnia start w samodzielne życie ludzi młodych i hamuje konkurencyjność gospodarki.

Problem mieszkalnictwa wiąże się z otwartą polityką migracyjną. Zjawisko to przyczyniało się do podtrzymania dynamiki gospodarczej (stały wzrost PKB w latach 2012–2024 z 225 mld dol. do 545 mld dol., przy wysokiej amplitudzie zmian

BIULETYN PISM

rocznego tempa wzrostu: od -0,13% do +24,5%). Imigracja spowodowała jednak dodatkowe obciążenie dla mieszkalnictwa, opieki zdrowotnej i innych usług społecznych oraz odpowiadała za zasadniczą część przyrostu ludności Irlandii (np. w 2024 r. zwiększyła się ona o 99 tys. przy imigracji na poziomie 149 tys., w tym 87 tys. obywateli państw spoza UE i Wspólnego Obszaru Podróżowania Wysp Brytyjskich). O narastaniu problemów na tle integracji kulturowej świadczyły zamieszki w Dublinie i innych miastach w 2023 r. po ataku nożownika pochodzenia algierskiego na dzieci z przedszkola. Problematyczna wyborczo była też radykalnie progresywna część programów partii. W referendum w marcu 2024 r. zostały odrzucone poprawki do konstytucji popierane przez rząd i Sinn Féin, przy sprzeciwie m.in. Aontú. Dotyczyły one zastąpienia przepisów o szczególnej pozycji kobiety w rodzinie przez sformułowania neutralne genderowo.

Wreszcie, wyzwaniem jest utrzymanie wzrostu gospodarczego w warunkach wysokich cen energii i [Europejskiego Zielonego Ładu](#), szczególnie [w kontekście dominującego na prowincji rolnictwa](#). Polityka ta skutkuje podwyższaniem kosztów życia lub koniecznością finasowania programów osłonowych. Problemy na tym polu zaostrzył kryzys cen gazu i ropy spowodowany inwazją Rosji na Ukrainę. Obawy irlandzkich rolników dotyczące zwiększonej konkurencji ze strony importu z Ameryki Północnej i potencjalnego wpływu na środowisko wzbudziła też [umowa handlowa UE–Mercosur](#). Ustępujący rząd irlandzki zobowiązał się do jej dokładnej analizy przed podjęciem decyzji o jej poparciu.

Wyzwania polityki zagranicznej. Nowy rząd będzie musiał dostosować politykę neutralności, stale cieszącą się wysokim poparciem społecznym (na poziomie 60–70%), do realiów [konsolidacji polityki obronnej UE](#). Problemem jest nie tyle formalny status Irlandii (częściowo ograniczany art. 47 ust. 7 Traktatu o UE), co bezprecedensowo niski poziom wydatków na obronę, uniemożliwiający samodzielną kontrolę przestrzeni powietrznej i morskiej. Według danych SIPRI porównywalna wielkością PKB i populacją Finlandia, w 2021 r. – będąc wciąż państwem neutralnym – wydała na obronę 1,85% PKB (4,8 mld dol.), podczas gdy Irlandia 0,25% (1,2 mld dol.), przy czym tylko w pierwszym roku rosyjskiej pełnoskalowej inwazji na Ukrainę wydatki Finlandii wzrosły o 36%.

Wyzwaniem najprawdopodobniej okaże się też zapowiadana protekcjonistyczna polityka handlowa prezydenta elekta USA Donalda Trumpa, zwłaszcza w połączeniu ze zmianami w polityce podatkowej UE. Taka dynamika stanowiłaby zasadniczy problem dla gospodarki Irlandii, której ogromna część wzrostu gospodarczego jest generowana przez korporacje amerykańskie (m.in. Google, Apple, Airbnb)

działające na wspólnym rynku UE i przyciągane przez wyjątkowo niski poziom opodatkowania, który w przeszłości był przedmiotem sporów z Komisją Europejską. Wreszcie, Irlandia ([jak w latach 2017–2020](#)) będzie wrażliwa na zmiany w umowach unijno-brytyjskich [uzupełniających ład brexitowy](#), tak z powodu powiązań gospodarczych, jak i [szczególnej sytuacji Irlandii Północnej](#).

Wnioski i perspektywy. Wybory z 2024 r. podtrzymały model „wielkiej koalicji”, a możliwe zastąpienie w niej Zielonych przez socjaldemokratów doprowadzi do bardziej centrowego programu rządu. Trzy najsilniejsze partie organizujące rząd i opozycję muszą się też liczyć z narastającym od 2023 r. niezadowolaniem społecznym, którego wyrazem były m.in. ww. zamieszki przeciw imigrantom czy wyniki referendum w 2024 r. Wreszcie, zapaść notowań Zielonych wskazuje na kryzys poparcia dla Zielonego Ładu jako sztandarowej polityki tego ugrupowania wchodzącego w skład ustępującego rządu.

Przedłużenie funkcjonowania stabilnego rządu, sugerowane przez ponowny wybór 18 grudnia Murphy na spikerkę Dáil z inicjatywy FF i FG, będzie kluczowe dla wdrożenia zmian w politykach zagranicznej, obronnej i gospodarczej, opartych dotąd na bliskich więziach transatlantycznych, konkurencyjności podatkowej i „bezbrotnej neutralności”. W ramach polityki europejskiej wyzwaniem dla nowego gabinetu będzie nie tylko postępująca integracja polityki obronnej, ale też potencjalna konieczność finasowania nowych programów UE z podatków europejskich. Sytuację Irlandii utrudni też konieczność utrzymania wsparcia partnerów z UE dla swoich postulatów w ramach przeglądu [Umowy o handlu i współpracy](#) z Wielką Brytanią w 2026 r., m.in. w zakresie harmonizacji przepisów sanitarnych i fitosanitarnych. Skuteczne rozwiązanie problemów wewnętrznych będzie wymagało znacznych nakładów publicznych w okresie, kiedy odbudowanie tylko podstawowych zdolności dla uzyskania „zbrojnej neutralności” będzie wymagało kilkukrotnego zwiększenia nakładów na obronność. Neutralność ogranicza wsparcie Irlandii dla Ukrainy do pomocy humanitarnej i dostaw sprzętu o charakterze nieśmiercionośnym o wartości 130 mln euro.

W kontekście [prezydencji Polski w Radzie UE](#) warto będzie korzystać ze wsparcia Irlandii dla członkostwa Ukrainy w UE czy krytycznej oceny umowy z Mercosurem, jednak oba państwa będą miały rozbieżne preferencje m.in. w sprawach polityki podatkowej UE. Z punktu widzenia Polski i innych państw NATO pożądane byłoby stworzenie przez Irlandię skutecznego systemu obrony powietrznej. Pozwoliłoby to uelastyczyć wykorzystanie w ramach NATO sił brytyjskich, faktycznie wykonujących te misje na rzecz Irlandii.